

РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

**О Н О В Л Е Н Н Я З М І С Т У , Ф О Р М Т А
М Е Т О Д І В Н А В Ч А Н Н Я І В И Х О В А Н Н Я
В З А К Л А Д А Х О С В І Т И**

Збірник наукових праць

Наукові записки
Рівненського державного гуманітарного університету

Випуск 26

Заснований в 1996 році

Рівне – 2003

ББК 74.20

О - 59

УДК: 37: 371: 372: 373: 374: 376: 378: 379

Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти: Збірник наукових праць.

Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету. Випуск 26. — Рівне: РДГУ, 2003. — 170 с.

Збірник наукових праць містить статті з актуальних проблем теорії педагогіки, психології, дидактики, історії педагогіки, методики навчання, виховання, розвитку, трудової та графічної підготовки і профорієнтації дітей та учнівської молоді в закладах освіти.

Опубліковані матеріали можуть бути корисними для науковців, практичних психологів, вихователів, учителів, викладачів та студентів вищих педагогічних навчальних закладів.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Головний редактор:

Хом'як Іван Миколайович – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет).

Заступник головного редактора:

***Янциур Микола Сергійович** – кандидат педагогічних наук, професор (відповідальний секретар) (Рівненський державний гуманітарний університет).*

ЧЛЕНИ РЕДАКЦІЙНОЇ КОЛЕГІЇ:

Бех Іван Дмитрович – доктор психологічних наук, професор, член-кореспондент АПН України (Інститут проблем виховання АПН України);

Воробйов Анатолій Миколайович – кандидат педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Дем'янчук Анатолій Степанович – доктор педагогічних наук, професор, дійсний член АНВШ України (Міжнародний університет „Рівненський економіко-гуманітарний інститут” ім. академіка Степана Дем'янчука);

Карпенчук Світлана Григорівна – кандидат педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Коваль Ганна Петрівна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Левківський Михайло Васильович – доктор педагогічних наук, професор (Житомирський державний педагогічний університет ім. Івана Франка);

Лисенко Неля Василівна – доктор педагогічних наук, професор (Прикарпатський державний педагогічний університет ім. В. Стефаника);

Лісова Світлана Валеріївна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Малафійк Іван Васильович – кандидат педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПСН (Рівненський державний гуманітарний університет);

Мітюров Борис Никифорович – доктор педагогічних наук, професор, дійсний член АПСН (Рівненський державний гуманітарний університет);

Павелків Роман Володимирович – кандидат психологічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Павлютенков Євген Михайлович – доктор педагогічних наук, професор (Запорізький обласний інститут удосконалення вчителів);

Пальчевський Степан Сергійович – кандидат педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Пасічник Ігор Демидович – доктор психологічних наук, професор (Національний університет “Острозька Академія”);

Поніманська Тамара Іллівна – кандидат педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Савчин Мирослав Васильович – доктор психологічних наук, професор (Дрогобицький державний педагогічний інститут ім. Івана Франка);

Терещук Григорій Васильович – доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПН України (Тернопільський державний педагогічний університет ім. Володимира Гнатюка);

Тищук Віталій Іванович – кандидат педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПСН (Рівненський державний гуманітарний університет);

Затверджено Вченою Радою Рівненського державного гуманітарного університету (протокол №9 від 25.04.2003 р.).

Збірник затверджений ВАК України як наукове фахове видання, в якому можуть публікуватися результати дисертаційних робіт на здобуття наукового ступеня доктора і кандидата наук з педагогіки (постанова Президії ВАК України №1-05/7 від 9.06.1999 р. та додаток до постанови ВАК України від 11.10. 2000 р. № 1 – 03/8).

За достовірність фактів, дат, назв і т. п. відповідають автори статей. Думки авторів можуть не збігатися з позицією редколегії. Рукописи рецензуються і не повертаються.

Адреса редакції: 33028 м. Рівне, вул. Остафова, 31. Рівненський державний гуманітарний університет

ISBN 966 — 7281 — 07 — 7.
університет, 2003

© Рівненський державний гуманітарний

значущості здійснюваних мовленнєвих дій і діяльності, а через неї й для виникнення високої процесуальної мотивації. Відомо, що мовленнєве спілкування має такі основні функції: організація спільної діяльності, пізнання й особистісна функція – визнання, підтримка, самопізнання.

Отже, якщо навчання іноземної мови (завдання, системи вправ) буде забезпечувати можливість для особистісного самовираження, то таке навчання й іншомовна мовленнєва діяльність стануть для студентів особистісно значущими (процесуально мотивованими). Таким чином формуватиметься й мотиваційно-спонукальна фаза іншомовної мовленнєвої діяльності, потреба в ній. Саме таке навчання можна буде характеризувати як особистісно організоване, оскільки воно зорієнтоване на те, щоб кожний студент виражав себе як особистість.

Особистісне самовираження студентів на заняттях з іноземної мови цілком можливо організувати, оскільки воно залежить лише від правильного формулювання навчальних завдань. Формулювання організує внутрішні мотиви іншомовного мовленнєвого спілкування і надає навчанню особистісно значущого характеру. Спонукаючи студентів до особистісного самовираження на заняттях з іноземної мови можуть усі види завдань, якими передбачається висловлювання студентами своїх думок і поглядів. Такі завдання стосуються не тільки вправ для говоріння, а й для читання й аудіювання – читання чи слухання тексту з наступним коментуванням інформації, що міститься в ньому, – **коментований переказ**; висловлювання своїх думок, оцінок з приводу.

Особливу значущість для реалізації особистісної організації навчання мають різноманітні рольові та ділові ігри [4;6]. Під час таких ігор студент діє в заданій ситуації, взявши на себе певну соціальну роль. В її межах він спілкується, приймає рішення, виявляє своє ставлення до різних питань і проблем, тобто виражає себе як особистість. Рольові та ділові ігри, що пов'язані не тільки з розвитком вмінь і навичок говоріння, створюють умови для навчання читати та аудіювання, коли певна інформація, здобута із текстів, входить до змісту спілкування, а її здобуття стає початковою чи проміжною стадією проведення гри. Орієнтування читання чи аудіювання на наступне використання одержаних знань в ігровій діяльності створює можливості для особистісного самовираження.

Звичайно, далеко не всі вправи, що застосовуються, відзначаються особистісною організацією і забезпечують можливість самовираження. Так, навряд чи такі характеристики матимуть вправи, призначені для вироблення лексичних чи граматичних навичок. Ці характеристики можуть бути притаманними лише вправам найвищого рівня, а саме тим, що формують мовленнєві вміння.

Отже, можна зробити висновок, що саме такі вправи будуть особистісно організованими, а самі вони посядуть пріоритетне місце у навчальному процесі (за комунікативної спрямованості). Неминуче таким стане і весь навчальний процес, оскільки для тих, хто навчається, всі інші вправи будуть лише підготовкою до виконання привабливих для них завдань, пов'язаних із особистісним самовираженням.

ЛІТЕРАТУРА

1. Алиева М.А. Дифференцированный подход к обучению самостоятельной работе над иноязычным текстом (английский язык, неязыковой вуз): Автореф. дис. ... канд. пед. наук. – М., 1987. – 23с.
2. Артемов В.А. Психология обучения иностранным языкам. – М.: Просвещение, 1969. – 279с.
3. Андрушко С.Я. Методика обучения устной речевой коммуникативной деятельности на ситуативной основе в группах углубленного изучения английского языка: Автореф. дис. ... канд. пед. наук. – К., 1990. – 18с.
4. Аргустаянс Е.С. Роль и место ролевых упражнений в обучении диалогической речи. – М.: Просвещение, 1979.
5. Вишневецький О.І. Діяльність учнів на уроці іноземної мови. – К.: Рад. шк., 1989. – 223с.
6. Китайгородская Р.А. Методические основы интенсивного обучения иностранным языкам. – М.: Изд. Моск. ун., 1986. – 176с.
7. Лисиця Н.М. Самостійне читання з англійської мови. – Харків: Вид. Харківського держ. ун., 1992. – 93с.
8. Пассов Е.И. Коммуникативный метод обучения иноязычному говорению. – М.: Просвещение, 1985. – 208с.
9. Тарнопольський О.Б. Методика навчання англійської мови на II курсі технічного вузу. – К.: Вища школа, 1990. – 167с.
10. Шубин Э.П. Языковая коммуникация и обучение иностранным языкам. – М.: Просвещение, 1972. – 350с.

Одержано редакцією 21.02.2003

УДК: 37.026:811.111 А.С.Дуброва

ПРИНЦИП НОВИЗНИ У КОМУНІКАТИВНОМУ ПІДХОДІ ДО ОВОЛОДІННЯ ДІАЛОГІЧНИМ МОВЛЕННЯМ НА ЗАНЯТТЯХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Діалогічне мовлення як найприродніший вид спілкування, викликає найбільші труднощі в учнів та студентів, тому що йому притаманна значна кількість хезитаційних пауз, однотипних діалогічних єдностей, використання застарілих кліше, частіше всього неадекватних запропонованим ситуаціям. Проблема навчання діалогічного мовлення стала однією із основних у методиці викладання іноземних мов. Л.С. Панова, Л.В.Калініна, Н.К.Склярєнко вказують на великі труднощі в розвитку навичок діалогічного мовлення:

“Діалогічне мовлення характеризується цілим рядом особливостей стилістичного порядку, емоційним забарвленням, лексичними особливостями, граматичними конструкціями, інтонацією. Воно передбачає взаємне говоріння, слухання і стимулювання до розмови” [1,91].

Навчаючи діалогічного мовлення, треба виходити з урахування його природи і характерних особливостей. Щоб комунікація була можливою, важливо накопичувати необхідні мовленнєві елементи. З цією метою слід довести до автоматизму володіння мовними зразками і готовими фразами. Треба звертати увагу на те, що мовні одиниці, призначені для використання в діалогічному мовленні, повинні засвоюватися не ізольовано, а системними групами.

Форми спілкування між співрозмовниками можуть бути різноманітними. Проте часто навчання діалогічного мовлення на всіх етапах зводиться до вправ: питання – відповідь, де окремі діалогічні єдності не завжди пов’язані між собою. Звідси і постає завдання – знайти шляхи навчання такого діалогу, котрий наближався б до природного діалогу. Оскільки діалог – це непідготовлене мовлення і першу фразу ще можна підготувати заздалегідь, то передбачити весь хід і продумати кожну подальшу репліку неможливо, бо вони залежать від реплік співрозмовника. Якщо діалогічне мовлення є експромт, то успіх його залежить від рівня розвитку мовленнєвих навичок співрозмовників, від сформованості операцій автоматизованого відбору мовних засобів, необхідних у даний момент для побудови репліки діалогу [10,77]. Ось чому важливо під час формування лексичних та граматичних навичок не просто домагатися автоматизму в побудові речень з певним мовним матеріалом, а формувати зв’язки між ситуацією, мовленнєвим задумом і відповідними мовними засобами.

Інша особливість, на яку необхідно звернути увагу під час навчання діалогічного мовлення, полягає в тому, що співрозмовники весь час міняються ролями: то говорять, то слухають. Від правильного розуміння репліки залежить логічність і точність мовленнєвої реакції співрозмовника. Отже, для успішної побудови діалогу необхідно володіти хорошими навичками аудіювання.

У природному діалозі між репліками співрозмовників частіше не буває паузи. Така плавність розмови досягається завдяки складним аналітико-синтетичним процесам, які відбуваються в оперативній пам’яті. Слухаючи репліку співрозмовника, особливо, коли вона складається із декількох речень, ми вже з перших слів розуміємо те, що він скаже далі, намагаємося зрозуміти спрямування його думок і одночасно готуємо свою відповідь. Це означає, що в нашій пам’яті утримується мовлення співрозмовника на рівні значень і починає формуватися програма наступної репліки-реакції. Якщо до закінчення репліки співрозмовника наша відповідь ще не чітко сформульована, але ж ідея відповіді зрозуміла, то використовуються слова-заповнювачі пауз (well, you know, you see, in fact, let me see, it’s like this), з яких деякі самі собою не несуть ніякої інформації. Для діалогів характерні також спеціальні розмовні кліше, які використовуються, щоб розпочати розмову, звернути на себе увагу співрозмовника (I say, look here), зняти відтінок категоричності із своїх тверджень (as far as I know, I believe, I should say, to my mind, in my opinion, if I am not mistaken), виразити згоду, чи сумнів (I agree, I don’t agree, I am sure, I’m sorry).

Такі паузи спричиняються труднощами продукування ініціативних реплік. Ось тому діалогічне мовлення складне тим, що неможливо заздалегідь передбачити хід думок, бо висловлювання одного партнера залежать від того, що йому скаже інший, хоч можливо заздалегідь підготувати окремі частини діалогу. Щоб визначити, які ж елементи діалогу можна задіяти, необхідно розуміти структурно-семантичну взаємодію реплік, їх мовну природу (С.С.Беркнер, К.І.Соломатов, Е.Е.Вільчек). “Питання і відповідні висловлювання співставляються з повідомленнями і відповідними висловлюваннями, як 3:3 Отже, діалогічному мовленню в однаковій мірі властиві і перший, і другий типи поєднання висловлювань” [2,80]. Е.Е.Вільчек виділяє два основні типи функціонального взаємозв’язку реплік:

I. Питання – відповіді-висловлювання;

II. Повідомлення – відповідне висловлювання.

Дослідження особливостей діалогів показало, що крім мовних зразків, властивих і монологічному мовленню, до них входить значна кількість готових фраз, характерних для діалогічного мовлення.

Розрізняють два види таких фраз:

1) готові фрази – штампи мови без варіюваних елементів, наприклад:
Never mind. All right. How do you do? Doesn’t matter. Not at all.

2) готові фрази – напівфабрикати з частково варіюваними елементами, наприклад: I am sorry what’s your name? It’s a pity. What do you mean?

Різнманітність взаємодії реплік, весь базовий матеріал, який потрібно засвоїти, повинен бути відображений у текстовому матеріалі. Якщо професійного монологічного мовлення можна навчати на тих самих текстах, що й безперекладного читання, то для навчання діалогічного мовлення належить створити спеціальні діалоги як науково-професійного, так і професійно-побутового характеру. “Моделювання природних умов спілкування дозволяє зробити висновок, що кількість форм комунікації, в яких виникає і протікає мовлення індивіда, обмежена. Так і в плані діалогічного мовлення можна виділити такі типові комунікативні ситуації, як ділове спілкування, бесіда і дискусія” [7, 58].

Типовою помилкою, яка виникає під час навчання діалогічного мовлення є те, що учні, спілкуючись рідною мовою, не усвідомлюють того, що вони будують діалоги, не звертають увагу на те, як відбувається їхнє

спілкування зі своїми друзями, вчителями та інш. Вони просто розмовляють. Таким чином, завдання вчителя – допомогти учням усвідомити справжній діалог. Для цього необхідно усвідомити структуру діалогу, спочатку рідною мовою, а згодом – іноземною. Потрібно сформувати в учнів уміння пов'язувати репліки в діалогічні єдності різних типів, будувати діалоги, які являють собою завершений комунікативний акт.

Якщо навчання діалогічного мовлення звести до читання, переказу в особах, запам'ятовування готових діалогів та складання власних за аналогією, то мета – оволодіння діалогічним мовленням – не буде досягнута. Отже, потрібна система вправ.

Під час навчання діалогічного мовлення обов'язково потрібно давати вправи для заучування, ініціативного продовження, складання за зразком і відтворення невеликих діалогів, які б випереджали спонтанний діалог. Систему таких вправ слід будувати за принципом ускладнення. Спочатку вони мають бути близькими до основних діалогів теми як за лексикою, так і за змістом. Поступово різниця між ними має зростати. Важливо, щоб у тренувальних діалогічних вправах передбачалась різноманітність можливої зміни реплік, а не зводилися до запитань і відповідей. Вони повинні включати найбільш характерні штампи усного мовлення. Тренувальні діалоги мають бути невеликими за розмірами. Більшість вправ слід виконувати без зорової опори на друкований текст, широко використовуючи магнітофон. Це одночасно сприятиме і виробленню швидкої реакції на почуте.

Як показує практика, вдосконалення вже існуючих умінь діалогічного мовлення учнів, а також формування деяких нових умінь діалогічного мовлення може відбуватися більш ефективно під час використання аутентичних відеоматеріалів.

Одним із таких матеріалів є телевізійний курс англійської мови “Family Album, USA”. Про ефективність використання відеоматеріалів у навчальних цілях наголошує ряд методистів (А.І.Близнюк, 1996; Н.І.Бичкова, 1991; М.Аллан, 1986; Р.Алтан, 1989 та інші). Їх ефект пояснюється можливістю поєднати зорові і слухові образи в деяких комунікативних ситуаціях, демонстрації культури поведінки, притаманній країні, мову якої вивчаємо.

Означений відеокурс складається із 26 епізодів, які об'єднуються однією сюжетною лінією – життям американської сім'ї Стюартів. Відеокурс має значні освітні можливості, оскільки в кожному епізоді – реалії американського способу життя. Він знайомить учнів із сімейними традиціями, стосунками в сім'ї, а також розширює загальне уявлення учнів про англійську країну. Також студенти мають інформацію про систему освіти, систему транспорту, медичного обслуговування та інші аспекти життя Америки. Крім того, деякі епізоди курсу “Family album, USA” побудовані на матеріалі соціальних молодіжних проблем, котрі не можуть не викликати інтересу у молодих людей, бажання порівняти з собою, зі своєю країною, наприклад: “Women in the business world”, “Government did to senior students” та інші.

Отже, цей курс являє собою природні ситуативно обумовлені діалоги, котрі є дієвим засобом розвитку діалогічних умінь учнів, оскільки вони демонструють зразки живої англійської мови.

Підсумовуючи матеріали дослідження, можемо зробити висновок, що навчаючи діалогічного мовлення, необхідно дотримуватися таких вимог:

- пояснювати на прикладах рідної та іноземної мов, що таке діалог, яка його структура та методика застосування;
- вчити учнів будувати репліки за типом: стимулююча репліка – репліка-відповідь;
- будувати діалог на основі тематичних текстів, за зразком педагога;
- реалізувати діалоги на основі текстів на вивчену тему із поступовим зняттям опор.

ЛІТЕРАТУРА

1. Башкирова І.А. О некоторых вопросах диалогической речи на уроках иностранного языка //Иностранный язык в школе. – 1968. – №4. – С.28.
2. Вильчек Е.Е. Упражнения для развития диалогической речи на начальном этапе обучения. – М.: Просвещение, 1967. – 350с.
3. Бухбиндер В.А. Основы методики преподавания иностранных языков. – К.: Рад. шк., 1986. – 334с.
4. Жлуктенко Ю.О. Методика викладання іноземних мов у вищій школі. – К.: Рад. шк., 1971. – 220с.
5. Панова Л.С. Обучение иностранному языку в школе – К.: Рад. шк., 1989. – 144с.
6. Рогова Г.В. Методика обучения иностранным языкам. – М.: Просвещение, 1991. – 287с.
7. Салкин В.Л. Учебная дискуссия как средство развития неподготовленной речи “Английский язык в школе”. – М.: Просвещение, 1989. – 144с.
8. Склярченко Н.К. Навчання граматичних структур англійської мови в школі. – К.: Рад. шк., 1982. – 103с.
9. Склярченко Н.К. Онищенко Е.И., Захарова С.Л. Обучение речевой деятельности на английском языке в школе. – К.: Рад. шк., 1988. – 150с.
10. Шатилов С.Ф. Методика обучения немецкому языку в средней школе. – М.: Просвещение, 1986. – 222с.

Одержано редакцією 15.02.2003

ЗМІСТ

Передмова.....	4
1. Постоловський Р.М.	5
ЧАСТИНА І. ПРОБЛЕМИ НАВЧАННЯ ТА ВИХОВАННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ	7
2. Павелків Р.В. Молодший школяр у моральному вимірі міжособистісних відносин.....	7
3. Кіндрат В.К. Формування національної свідомості молодших школярів.....	12
4. Кочкарьова Л.Б. Громадянське виховання молодших школярів.....	17
5. Зубілевич М.І. Формування активної життєвої позиції сучасного підлітка (на прикладі скаутів).....	20
6. Хорошковська О.Н. До проблеми розвитку українського комунікативного мовлення першокласників.....	22
7. Коваль Г.П. Фонетичні знання, уміння та навички у мовно-мовленнєвому курсі початкового навчання української мови.....	24
8. Лещенко Г.П. Мовленнєва компетенція як основний компонент комунікативної україномовної компетенції школярів.....	29
9. Михасюк Т.В. Мовленнєвий розвиток молодших школярів засобами народознавства (на матеріалі народного календаря).....	33
10. Пономарьова К.І. Система лексичних вправ як засіб формування комунікативних умінь молодших школярів.....	36
11. Петрук О.М. Про застосування функціонально-комунікативного підходу під час вивчення граматичного матеріалу.....	39
12. Артемова О.І. Модель розвитку креативного мовлення молодших школярів: теоретичні та практичні аспекти.....	41
13. Шевчук Т.Б. Реалізація лінгвістичного компонента у змісті навчання української мови в початкових класах.....	45
14. Лук'яник Л.В. Етимологічний аналіз як засіб розвитку мовлення.....	48
15. Коченгіна М.В. Пропедевтика складного речення у початкових класах як складова повноцінного мовленнєвого розвитку молодших школярів.....	51
16. Захарчук З.О. Особливості навчання молодших школярів виразно читати.....	54
17. Суржук Т.Б. Диференційоване навчання на уроках читання.....	58
18. Борова В.Є. Логоказка як засіб коригування звукової культури мовлення старших дошкільників і молодших школярів.....	62
19. Маліновська Н.В. Особливості мовної підготовки дітей до школи.....	64
20. Якимчук Р.І. Корекція мовлення першокласників.....	66
21. Прищепя О.Ю. Формування графічних навичок письма у першокласників.....	68
22. Сілков В.В. Теоретико-методичні основи особистісно-зорієнтованого формування поняття числа у молодших школярів.....	70
23. Приймак О.П. Методика вивчення табличного додавання і віднімання з переходом через десяток.....	74
24. Сілкова Е.О. Передумови особистісно-зорієнтованого формування поняття числа у молодших школярів.....	79
25. Гібалова Н.В. Система вправ як засіб диференціації навчання математики в початкових класах.....	82
26. Шутяк В.Г., Шутяк Ж.В. Міжпредметні зв'язки у навчанні молодших школярів (на матеріалі уроків трудового навчання й математики).....	84
27. Шпакова В.С. Врахування вікових особливостей 6-річних першокласників в організації навчальної діяльності.....	88
28. Поніманська Т.І. Формування гуманістичних цінностей у дітей 7-го року життя.....	90
29. Петренко О.Б. Врахування гендерних особливостей молодших школярів у навчально-виховному процесі.....	92
30. Будз М.М. Дитяча музика В.Косенка в естетичному вихованні молодших школярів.....	98
31. Якимчук С.Н. Педагогічні принципи ефективного впливу музики на процес виховання.....	100
32. Рябокоть В.І. Писанкарство на уроках образотворчого мистецтва.....	102
33. Табаровець Л.М. Лінгвістичні засади навчання іноземних мов (початкова школа).....	107
34. Іванова Л.І. Літературна освіта молодших школярів у системі розвивального навчання.....	110
35. Грипич С.Н. Психолого-педагогічні умови морального виховання молодших школярів засобами дитячої літератури.....	112
ЧАСТИНА ІІ. ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНА ПІДГОТОВКА ВЧИТЕЛЯ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ ДО РОБОТИ В УМОВАХ 4-РІЧНОЇ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ	117
36. Вашуленко М.С. Перспективи модернізації початкової мовної освіти.....	117
37. Гетманчук Н.О. Комунікативна спрямованість вивчення прийменників у курсі української мови вищої школи.....	122

38. Лесняк Н.В. Мовленнєва практика на заняттях образотворчого мистецтва.....	126
39. Богущ А.М. Підготовка студентів до здійснення наступності і спадкоємності дошкільної і початкової ланок у системі неперервної освіти	129
40. Воробйов А.М. Психологічні особливості пізнавальних процесів молодшого школяра	131
41. Безкоровайна О.В. Педагогічні аспекти гуманізації особистості вчителя в умовах демократизації шкільного життя.....	134
42. Литвиненко С.А. Підготовка майбутніх учителів початкових класів до соціально-педагогічної діяльності	136
43. Янцур М.С. Профорієнтаційна робота вчителями початкової школи.....	138
44. Михальська В.Р. До проблеми функцій вчителя початкових класів (управлінський аспект).....	142
45. Манжелій Н.М. До проблеми забезпечення наступності між дошкіллям і початковою ланкою освіти	145
46. Дичківська І.М. Інноваційна компетентність педагога як показник готовності до впровадження сучасних технологій дошкільної та початкової освіти	147
47. Ярмак Т.М. Інструментальна підготовка майбутнього вчителя музики початкової школи	150
48. Мельник Ю.С. Організація індивідуального навчання в телекомунікаційному освітньому середовищі	152
49. Байбара Т.М. Місце фахової методики у процесі формування педагогічного мислення майбутніх учителів початкових класів	155
50. Можайкіна О.С. Формування особистості неповнолітнього в контексті запобігання протиправної поведінки.....	158
51. Вербець В.В. Соціально-педагогічний моніторинг у навчально-виховному процесі	162
52. Лопухівська А.В. Особливості організації виховної роботи в сільських загальноосвітніх навчальних закладах	164
53. Присяжнюк Н.І. Навчальна домашня робота учнів початкових класів.....	167
54. Трофімчук В.М. Принцип комунікативно-особистісної організації навчальної діяльності у навчанні англійської мови на немовних факультетах.....	170
55. Дуброва А.С. Принцип новизни у комунікативному підході до оволодіння діалогічним мовленням на заняттях англійської мови	171
56. Мороз Л.В. Кушнір Н.В. Особливості перекладу на заняттях з іноземної мови немовних спеціальностей.....	174
Відомості про авторів	176

Наукове видання

Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в
закладах освіти

Збірник наукових праць

НАУКОВІ ЗАПИСКИ РІВНЕНСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО ГУМАНІТАРНОГО УНІВЕРСИТЕТУ

Випуск 26

Заснований в 1996 р.

Відповідальний за підготовку збірника до видання Янцур М.С.

Редактор збірника наукових праць Коваль Г.П.

Технічний редактор Курченко Н.Б.

Комп'ютерна верстка Хомяк О.Л.

Здано до набору 24.03.2002 р. Підписано до друку 25.04.2003 р.

Формат 60x84 1/8. Папір офсетний № 1. Гарнітура Times New Roman. Друк різнографічний.

Ум. друк. арк. 26,83. Обл. вид. арк. 27,23. Замовлення № 18/1. Тираж 100.

Адреса редакції: 33028 м. Рівне, вул. Остафова, 31

Рівненський державний гуманітарний університет, кафедра професійної педагогіки і
трудової підготовки (к. 98, тел. 22-11-18)

Віддруковано в редакційно-видавничому відділі

Рівненського державного гуманітарного університету

33028 м. Рівне, вул. С.Бандери, 12, тел. 26-48-83

О – 59 **Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти: Збірник наукових праць. Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету. Випуск 26. — Рівне: РДГУ, 2003. — 170 с.**

ISBN 966 — 7281 — 07 — 7.

Збірник наукових праць містить статті з актуальних проблем теорії педагогіки, психології, дидактики, історії педагогіки, методики навчання, виховання, розвитку, трудової та графічної підготовки і профорієнтації дітей та учнівської молоді в закладах освіти.

Опубліковані матеріали можуть бути корисними для науковців, практичних психологів, вихователів, учителів, викладачів та студентів вищих педагогічних навчальних закладів.

УДК: 37: 371: 372: 373: 374: 376: 378: 379

ББК 74.20